

ELINTARVIKELAIN KOKONAISUUDISTUS

Kuulemistilaisuus 9.2.2018

MMM, Helsinki

lainsäädäntöneuvos Anne Haikonen, MMM/RO
vanhempi hallitussihteeri Hannu Miettinen, MMM/RO

elintarvikelain kokonaisuudistus 1/3

- ✓ tarkastellaan lakia **kokonaisuutena**
  - arvioidaan myös elintarvikelain nojalla annetut **asetukset**
- ✓ otetaan huomioon maakuntauudistuksen (2020) ja Ruokaviraston muodostamisen (2019) vaikutukset
- ✓ uudistukset tehdään EU-lainsäädännön asettamissa puitteissa
  - otetaan huomioon uuden valvonta-asetuksen (EU) 2017/625 vaikutukset
- ✓ vaikutusten arviointi
  - yrityksiin kohdistuvien vaikutusten arviointi osana TEM:n vetämää yksi yhdestä –pilottihanketta → laskuri

elintarvikelain kokonaisuudistus 2/3

- ✓ webropol-kysely 2014: vastaako elintarvikelain sääntely 2010-luvun ja tulevaisuuden toimintaympäristön haasteisiin
- ✓ MMM: lainsäädäntöhanke 4/2016 elintarvikelain uudistamiseksi
- ✓ valmistellaan **virkatyönä**
  - viranomaisten kanssa tiiviissä yhteistyössä; sidosryhmiä kuullaan aina tarvittaessa
- ✓ neljä kuulemistilaisuutta 27.4.-4.5.2016 teemoittain
- ✓ laaja keskustelutilaisuus 9.5.2017
- ✓ kuulemistilaisuus 9.2.2018
- ✓ lausuntokierrokselle [kesällä 2018] → EK [loppusyysk. 2018]
- ✓ uusi elintarvikelaki voimaan [1.1.2020]

elintarvikelain kokonaisuudistus 3/3

- ✓ lain tarkoitus ja soveltamisala edelleen toimivia
  - olennaista löytää **tasapaino**: elintarviketurvallisuus ja elintarvikealan toimintaedellytykset
- ✓ valvonnan periaatteet - valvonnan **vaikuttavuus**
  - valvonnan kohdentaminen → hyvät, vähemmän hyvät, huijarit
  - valvonnan fokus: huoneisto → toiminta
- ✓ **riskiperusteisuus**
  - joustavuus vs **yhdenmukaisuus**
    - yhdenmukainen **tavoite** = elintarviketurvallisuus → tavoitteet voidaan saavuttaa erilaisilla keinoilla
- ✓ uudenlainen **työnjako**
  - olennaista **luottamus** puolin ja toisin

muutosehdotuksia

ensisaapumistoiminnan valvonta 1/2

- ✓ *nykyinen hajautettu järjestelmä koetaan raskaaksi ja hankalaksi, toimijoille kalliimpaa kuin muu elintarvikevalvonta*
  - *erityisesti tiedonkeruu ja raportointivelvoite raskaita*

ehdotuksia (1/2)

- ESP-valvonta osaksi muuta elintarvikevalvontaa → **maakunnat**
  - elintarviketoiminnan rekisteröinnin/hyväksymisen yhteydessä ilmoitetaan (VATI), tuoko sisämarkkinoilta eläinperäisiä elintarvikkeita → riskiluokitus
  - muutoksista ilmoitettava → VATI
    - kuukausi-ilmoituksista luovutaan
    - **valvontaviranomaiselle mahdollisuus pyytää tarvittaessa sisämarkkinatuontitietoja?**

ensisaapumistoiminnan valvonta 2/2

ehdotuksia (2/2)

- mitä tietoja ilmoitettava → VATI?
  - salmonellisävakuustuotteet (naudan, sian ja siipikarjan liha, munat)
  - muut eläinperäiset tuotteet – luokittelun tarkkuus?
    - muiden eläinten lihasta valmistetut tuotteet - kalastustuotteet – juustot – raakamaito – hyönteistuotteet - muut?
  - sisämarkkinatuonnin määrä vuositasolla (arvio); mistä maista?
- sisämarkkinatuonnin valvonta osa Oiva-valvontajärjestelmää
  - vaikutus yleisarvosanaan?
- hallinnollisten pakkokeinojen käyttö → maakunnat
  - palautuslupien hakeminen Eviran tehtävä?
- eläintautisäännösten (suoja päätösten) valvonta maakunnissa
  - mahd. eläintautilain muutos

nykyisen elintarvikelain ESP-säännöksiä ei enää tarvita

- 6 § 9 ja 12 kohdat (määritelmät)
- 23 § (ensisaapumistoiminta)
- 42 § (ensisaapumisvalvonnan järjestäminen)
- 60 § (EU:n toisesta jäsenvaltiosta toimitettujen eläimistä saatavien elintarvikkeiden hylkääminen ensisaapumispaikassa)
- 80 § (esisaapumispaikkoja ja ensisaapumistoimijoita koskevat rekisterit)

hygieniaosaaminen

- ✓ *asetus (EY) N:o 852/2004 liite II luku 12: elintarvikealan toimijan varmistettava, että työntekijöitä ... koulutetaan elintarvikehygieniaan liittyvissä asioissa*

ehdotuksia

- **hygieniapassi** vaaditaan henkilöltä, joka käsittelee pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita elintarvikehuoneistossa
- passin saa suorittamalla hyväksytysti Eviran laatiman **hygieniapassitestin**
- testin järjestää ja passin myöntää Eviran hyväksymä **hygieniapassitestaaja**
- kattava rekisteri osaamistestaajista (Evira) - rekisterinpito-oikeus?
- uuden passin saaminen kadonneen tilalle?

Xa § Elintarvikehygieeninen osaaminen 1/2

Pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita elintarvikehuoneistossa käsittelevällä henkilöllä on oltava elintarvikehygieenistä osaamista osoittava hygieniapassi, jos henkilö on työskennellyt pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä edellyttävissä tehtävissä vähintään kolme kuukautta.

Hygieniapassia **ei tarvitse olla** henkilöllä, joka työskentelee elintarvikehuoneistossa pelkästään:

- 1) vankeuslaki (767/2005) 8 luvun 2 §;
- 2) asevelvollisuuslaki (1438/2007), naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annettu laki (194/1995) ja siviilipalveluslaki (1446/2007);
- 3) sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettu laki (812/2000), kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki (519/1977), vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettu laki (380/1987), sosiaalihuoltolaki (710/1982); tai
- 4) yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettu laki (400/2015).

ruokaa ja luonnonvaroja

Xa § Elintarvikehygieeninen osaaminen 2/2

Elintarviketurvallisuusvirasto laatii elintarvikehygieenistä osaamista arvioivan testin (hygieniapassitesti). Hygieniapassitestin järjestää ja Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymän mallin mukaisen hygieniapassin myöntää xx §:n tarkoittama hygieniapassitestaaja. Hygieniapassitestaaja voi periä testistä ja hygieniapassin myöntämisestä maksun.

Hygieniapassin voi saada **suorittamalla hyväksytysti hygieniapassitestin.**

Elintarviketurvallisuusvirasto voi tarvittaessa peruuttaa hygieniapassin, jos se on myönnetty olennaisesti virheellisin perustein.

Elintarviketurvallisuusvirasto antaa tarkempia määräyksiä hygieniapassitestin järjestämisestä, testissä käytettävistä kielistä ja testin hyväksyttävän suorittamisen arvioinnista sekä hygieniapassista ja sen myöntämisestä.

Xb § Hygieniapassitestaaja 1/2

Elintarviketurvallisuusvirasto voi hyväksyä hygieniapassitestaajaksi hakemuksesta henkilön,

- 1) jolla on [xx §:ssä] edellytetty **korkeakoulututkinto**; tai
- 2) joka on **kelpoinen** korkeakoulun tai Opetushallituksen toimialaan kuuluvan oppilaitoksen elintarvikehygieniaan liittyvän **lehtorin tai opettajan virkaan** tai toimeen tutkinnon tai aineenhallinnan osalta.

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo hygieniapassitestaajien toimintaa.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa testaajan hyväksynnän, jos testaaja ei ole järjestänyt hygieniapassitestejä tai myöntänyt hygieniapasseja yli kolmeen vuoteen. Lisäksi hyväksyntä voidaan peruuttaa, jos testaaja rikkoo hygieniapassitestaamisesta annettuja [säännöksiä tai] määräyksiä eikä korjaa toimintaansa

Elintarviketurvallisuusviraston kehotuksesta. Hyväksyntä voidaan peruuttaa myös väliaikaisesti.

Xb § Hygieniapassitestaaja 2/2

Hygieniapassitestaajan on säilytettävä kaikki hygieniapassin myöntämiseen liittyvät asiakirjat vähintään kolme vuotta hygieniapassin myöntämisestä jälkeen.

Hygieniapassitestaajiin sovelletaan heidän suorittaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä, mitä [xx §:ssä] säädetään ulkopuolisista asiantuntijoista.

omavalvonta

ehdotuksia

- **säilytetään** omavalvonta-käsite ja kuvataan perusteluissa sen tarkoittavan *elintarviketurvallisuuden hallintajärjestelmää (Food Safety Management System)*
  - asetusten (EY) N:o 178/2002 ja 852/2004 edellyttämä järjestelmä, jonka avulla toimija hallitsee elintarviketoimintansa riskit ja varmistaa, että elintarvike, elintarvikehuoneisto ja siellä harjoitettava elintarviketoiminta täyttävät niille elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset TAI
- **luovutaan** omavalvonta-käsitteestä ja otetaan tilalle elintarviketurvallisuuden hallintajärjestelmä -käsite
- kirjallinen suunnitelma/kuvaus järjestelmästä?
  - mitkä toimijat; kuinka laaja?
- kirjaamisvaatimukset, säilytysajat ym.?

X § Omavalvonta

Elintarvikealan toimijalla on **oltava järjestelmä**, jonka avulla toimija hallitsee elintarviketoimintansa riskit ja varmistaa, että elintarvike, [alkutuotantopaikka ?? ja] elintarvikehuoneisto sekä siellä harjoitettava elintarviketoiminta täyttävät niille elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset;

[Elintarvikealan toimijan on laadittava kirjallinen suunnitelma omavalvonnasta, noudatettava sitä . Suunnitelmassa tulee kuvata elintarviketoiminnan kriittiset kohdat ja niihin liittyvien riskien hallinta. Elintarvikealan toimijan on pidettävä suunnitelma ajan tasalla. Kirjallista suunnitelmaa ei edellytetä alkutuotantopaikoilta.] ??

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä elintarvikealan toimijoiden omavalvonnasta ja siihen liittyvästä kirjanpidosta.

laaturjärjestelmät ja virallinen valvonta

- ✓ *laaturjärjestelmien auditoinnit ja virallinen valvonta osittain päällekkäisiä*
→ *voisiko virallista valvontaa korvata toimivalla laaturjärjestelmällä?*
- ✓ valvonta-asetus (EU) 2017/625 art. 9.1(d)
  - Toimivaltaisten viranomaisten on suoritettava virallista valvontaa kaikkien toimijoiden osalta säännöllisesti riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä **ottaen huomioon** ... toimijoiden tai niiden pyynnöstä jonkin kolmannen osapuolen 1.2 art. tarkoitettujen sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi suorittaman oman valvonnan luotettavuus ja tulokset, ml. yksityiset laadunvalmistusjärjestelmät tapauksen mukaan.

ehdotuksia

- riskiperusteinen valvonta → auditointitulosten hyödyntäminen osana valvontaa → valvoja päättäisi **riskinarvioinnin perusteella**, miten auditointitulokset otetaan huomioon

vientiin liittyvät viranomaistehtävät 1/2

- ✓ *uusien vientimarkkinoiden avaaminen ei onnistu, jos viranomaiset eivät osallistu työhön → vientiin liittyvät viranomaistehtävät elintarvikelakiin*
- ✓ ehdotus laiksi Ruokavirastosta
  - 2 § *Tehtävät*: Ruokavirastolle kuuluvat:...7) elintarvikkeiden sekä eläinten, kasvien ja niistä saatavien tuotteiden viennin edistäminen ja ohjaus
  - 8 § *Suoritteiden maksullisuus*: Ruokaviraston suoritteista peritään maksuja siten kuin valtion maksuperustelaissa (15/1992), muussa laissa tai Euroopan unionin säädöksessä säädetään.

vientiin liittyvät viranomaistehtävät 2/2

ehdotuksia

- **vientiselvityksiin** liittyvät tehtävät
  - **Evira** voi osallistua vientivaatimusten selvittämiseen sekä vientiselvitysraporttien (markkinoillepääsy ja markkinoilla pysyminen) laatimiseen
    - edellytykset Eviran osallistumisella → Evira päättää
- **vientiin liittyvä valvonta**
  - **Evira ja maakunnat** tekevät vastuullaan olevaa vientiin liittyvää valvontaa, kun valvonta liittyy määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimuksien tai tuontivaatimusten täyttymisen varmistamiseen
- vientiin liittyvien viranomaistehtävistä perittävät **maksut**
  - maksuja koskevien yleisten säännösten mukaan

X Luku - Elintarvikkeiden vientiin liittyvät viranomaistehtävät

Xa § Vientiselvityksiin liittyvät tehtävät

Vietäessä elintarvikkeita Euroopan unionin ulkopuolelle **elintarvikealan toimija** vastaa määränpäävaltion viranomaisten asettamien **tuontivaatimusten** ja mahdollisten kauttakuljetukseen liittyvien vaatimusten selvittämisestä ja täyttämisestä.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi osallistua 1 momentissa mainittujen viranomaisvaatimusten selvittämiseen, ellei vaatimuksista voida muulla tavalla varmistua. Lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto voi osallistua markkinoillepääsyn ja markkinoilla pysymisen edellytyksenä olevien vientiselvitysraporttien ja muiden tarvittavien asiakirjojen laatimiseen.

[Elintarviketurvallisuusvirasto voi keskeyttää osallistumisen 2 momentissa mainittujen tehtävien hoitamiseen, jos edellytyksen selvitystyön jatkamiselle eivät enää täyty.]

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 momentissa tarkoitetuista edellytyksistä Elintarviketurvallisuusviraston osallistumiselle 2 momentissa mainittujen tehtävien hoitamiseen.

X Luku - Elintarvikkeiden vientiin liittyvät viranomaistehtävät

Xb § Vientiin liittyvä valvonta

Elintarviketurvallisuusvirasto ja maakunnat tekevät vastuullaan olevaa elintarvikkeiden vientiin liittyvää valvontaa, joka liittyy **määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten** tai tuontivaatimusten täyttymisen varmistamiseen. [*Valvonnan sisältö määräytyy määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten perusteella.*]

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetun valvonnan edellytyksistä ja sisällöstä.

valvontamaksut 1/2

- ✓ *elintarvikevalvonnan rahoitus on poliittinen päätös*
  - *oleellista se, mitä toimija valvontamaksulla saa*
- ✓ valvonta-asetus (EU) 2017/625 art. 78 – 85
  - pakolliset maksut, muut maksut
  - kustannukset
  - maksujen laskentaperusteet
    - valvontamaksujen perusteena joko kokonaiskustannukset (tietynä ajanjaksona tehdyt kaikki valvonnat) TAI yksittäinen valvontatoimi
    - jos valvontamaksut peritään kaikilta toimijoilta riippumatta siitä, ovatko valvonnan kohteena ao. ajanjaksolla, maksut määriteltävä niin, että palkitsevat toimijoita, jotka toimivat hyvin

valvontamaksut 2/2

ehdotuksia

- maakunta perii suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piirissä olevalta elintarvikealan toimijalta **vuosittaisen valvontamaksun**
  - maksujen määräytymisen perusteena **riskiperusteinen valvontatarve**
    - maksulla katettaisiin kaikki viranomaisvalvontaan liittyvät kustannukset
    - **maksujen suuruudesta** eri valvontakohdetyypeille säädetään [MMM:a]
      - vähäriskinen kohde ↙ **vuosimaksu** ↗ suuririskinen kohde
- **muusta valvonnasta** maakunnan vahvistaman taksan mukainen **suoriteperusteinen maksu**
- ✓ **YTH:n** valvontamaksuille yhdenmukaiset periaatteet

Xa § Valtion viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Valtion viranomaisen tämän lain nojalla suorittamista toimenpiteistä peritään maksu, jollei **valtion maksuperustelaissa** (150/1992) muuta säädetä. Maksun suuruutta määrättäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään.

Pieniä eläinmääriä teurastavien teurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastus- ja valvontamaksuja voidaan kuitenkin alentaa enintään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 xx artiklassa määritellylle tasolle siten kuin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 XX ja YY artiklassa edellytetyistä kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määrittämisestä.

Xb § Maakunnan suorittamasta elintarvikevalvonnasta perittävä vuosittainen valvontamaksu 1/2

Maakunta perii vuosittaisen valvontamaksun suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piirissä olevalta elintarvikealan toimijalta, joka harjoittaa elintarviketoimintaa X §:n tarkoittamassa rekisteröidyssä elintarvikehuoneistossa tai Y §:n tarkoittamassa hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa. - **alkutuotantopaikat?**

Ensimmäinen valvontamaksu peritään 1 momentissa mainitun elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelyn tai hyväksymistä koskevan päätöksenteon yhteydessä. Jos ilmoitus käsitellään tai hyväksymistä koskeva päätös tehdään kalenterivuoden keskellä tai elintarviketoimintaa harjoitetaan kalenterivuotta lyhyemmän ajan, kyseiseltä vuodelta perittävä valvontamaksu suhteutetaan toiminnan keston.

Xb § Maakunnan suorittamasta elintarvikevalvonnasta perittävä vuosittainen valvontamaksu 2/2

Vuosittaisen valvontamaksun suuruus määräytyy **riskiperusteisen valvontatarpeen mukaan** siten, että maksulla katetaan kaikki viranomaisvalvontaan liittyvät kustannukset.

Maakunnan perimän vuosittaisen **vuosimaksun suuruudesta säädetään** [maa- ja metsätalousministeriön] asetuksella.

MMMa maakunnan elintarvikevalvonnasta perimistä vuosimaksuista

MAKSUTAULUKKO

Maakunnan elintarvikevalvonnasta perimät vuosittaiset valvontamaksut

Valvonnan kohdetyypit		Vuosimaksu €/vuosi		
Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Vähäriskinen kohde	Vuosimaksu	Suuri-riskinen kohde
Myynti	toimintatyyppi1	(260)	(585)	(1040)
	toimintatyyppi2			
	toimintatyyppi3			
Tarjoilu				
Teollinen valmistus				
Muu toiminta				

Xc § Maakunnan suorittamasta elintarvikevalvonnasta perittävät muut maksut

Edellä X §:ssä säädetyn vuosittaisen valvontamaksun lisäksi maakunta perii elintarvikealan toimijalta **hyväksymänsä taksan mukaisen** maksun:

[1) muusta kuin maakunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvästä tarkastuksesta, näytteenotosta ja näytteen tutkimisesta;

2) elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen perustuvien X luvussa tarkoitettujen toimenpiteiden valvomiseksi tapahtuvista tarkastuksista;

3) Euroopan unionin ulkopuolelle elintarvikkeita vievien elintarvikealan toimijoiden XX §:n mukaisesta valvonnasta.]

Maakunta määrää 1 momentissa tarkoitetut maksut siten, että niiden suuruus vastaa enintään toimenpiteestä aiheutuneita kustannuksia.

elintarvikelain kokonaisuudistus mihin pyritään

tavoitteena mahdollistava lainsäädäntö

- kevennetään toimijoiden ja valvontaviranomaisten hallinnollista taakkaa elintarviketurvallisuutta vaarantamatta

maailma ei muutu lainsäädäntöä vähentämällä tai lisäämällä

- meidän kaikkien on uskallettava muuttaa ajattelutapaamme ja vanhoja tuttuja toimintatapojamme

tasapaino vaikuttavuus riiski perusteisuus
ELINTARVIKETURVALLISUUS joustavuus
yhdenmukaisuus työnjako sisämarkkinat
hygieniapassi omavalvonta hallintajärjestelmä
vienti valvontamaksut

Kiitos!

Lisätietoja:

anne.haikonen@mmm.fi

hannu.miettinen@mmm.fi

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

